

SUCCEFULD CIRKULÆR OMSTILLING - I SMV'ER, REGIONER OG KOMMUNER

Hvad kendetegner de SMV'er, der har formået at omstille sig til den cirkulære økonomi?

Hvordan får vi flere SMV'er til at komme i gang med en cirkulær udvikling?

Hvordan kan regioner og kommuner være en katalysator for en cirkulær omstilling?

Det er nogle af de spørgsmål, som analysen *Succesfuld cirkulær omstilling* stiller skarpt på.

Læs de centrale konklusioner, læringspunkter og anbefalinger i denne folder.

reg:lab

CIRKULÆR ØKONOMI

- NYE POTENTIALER FOR DANMARK

Kun 9 % af verdens forbrug af materialer og energi er i dag bæredygtig. Og det vil kræve tre kloder, hvis alle fremover skulle leve, som vi gør i Danmark.

Den globale trussel rummer imidlertid også nye muligheder og potentialer for Danmark, hvis vi formår at omstille den nuværende lineære økonomi til en cirkulær økonomi.

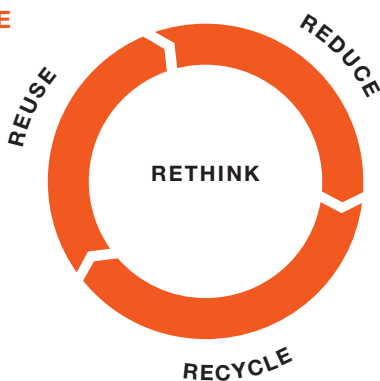
I en cirkulær økonomi bevarer vi produkter og materialer i kredsløb og udnytter deres værdi så længe som muligt. Og det, der tidligere var affald, skal fungere som værdifulde input i nye produkter.

Det er der god økonomi i - både for samfundet og for den enkelte virksomhed. Virksomheder kan reducere deres omkostninger og skabe mere værdi ved at tænke cirkulært i deres produktdesign og forretningsmodeller.

Og det er beregnet, at en omstilling til cirkulær økonomi i Danmark kan øge BNP med op til 1,4 % - samtidig med at CO₂-udledningen reduceres og ressourceforbruget mindskes.

Det er derfor nu, vi for alvor skal have gang i den cirkulære økonomi - både i den offentlige og private sektor. Og ikke mindst hos SMV'erne, så de kan komme på forkant med udviklingen og skabe konkurrencefordele på det hastigt voksende marked for bæredygtige produkter.

DEN CIRKULÆRE ØKONOMI

Vi står ved begyndelsen til en ny industri der kan blive lige så stor som vindmøller og biogas”.

BiomassProtein™, der trækker protein ud af græs og anvender alle dele af græsset i processen.

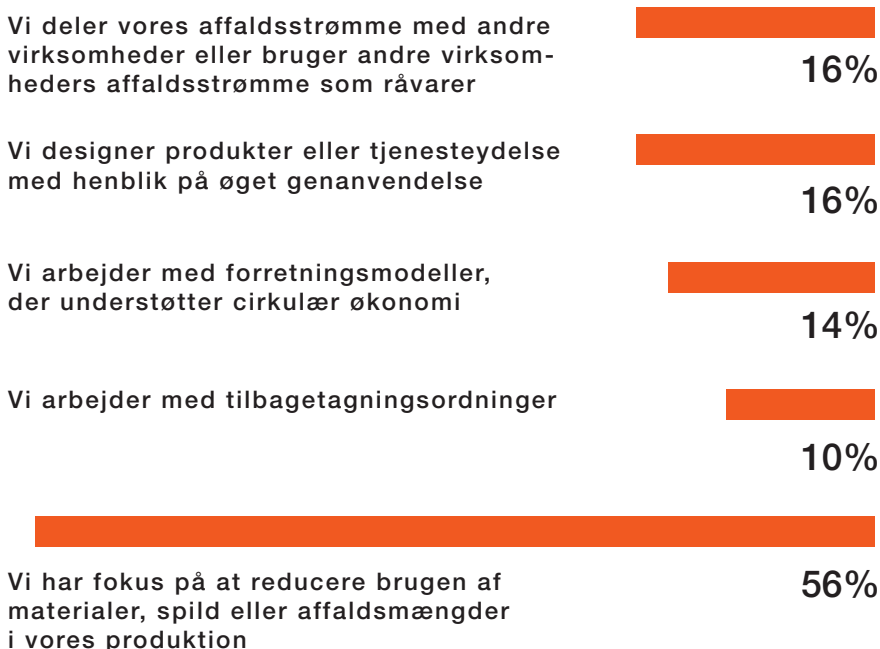
SMV'ERNE ER IKKE NÅET SÅ LANGT I DEN CIRKULÆRE OMSTILLING

De danske SMV'er er generelt set endnu ikke er nået så langt i arbejdet med cirkulær økonomi.

I følge en undersøgelse fra Miljøstyrelsen er det kun mellem 10 og 16 % af SMV'erne, der arbejder med de mere gennemgribende aspekter af cirkulær økonomi, så som cirkulære forretningsmodeller, værdikæder, tilbagetagningsordninger eller design af produkter, der er nemme at genanvende.

Men samtidig har over halvdelen af SMV'erne fokus på at reducere brugen af materialer, spild og affald. Der er således allerede en opmærksomhed på nogle af aspekterne i cirkulær økonomi.

ANDEL VIRKSOMHEDER DER ARBEJDER MED FØLGENDE OMRÅDER INDEN FOR CIRKULÆR ØKONOMI

Kilde: Cirkulær økonomi - virksomhedsundersøgelse, Miljøstyrelsen, 2017

Og der findes også SMV'er, som allerede er lykkedes med deres cirkulære omstilling. I denne analyse har vi sat fokus på en række af disse virksomheder for at blive klogere på, hvad de har gjort og hvordan de har håndteret udfordringerne undervejs.

HVAD KENDETEGNER DE SUCCEFULDE SMV'ER?

Analysen viser, at der er en række fælles træk i de succesfulde SMV'ers cirkulære udviklingsproces. På deres rejse bevæger SMV'erne sig typisk op ad en cirkulær modenhedstrappe, der indeholder fem trin.

DE KRITISKE SUCCEFAKTORER FOR EN CIRKULÆR OMSTILLING

1

LEDELSEN SKAL GÅ FORREST OG HOLDE FOKUS PÅ DEN LANGSIGTEDE OMSTILLING

For at virksomheder kommer i gang og får succes med CØ, er det afgørende, at ledelsen går forrest, afsætter de fornødne ressourcer og har et langsigtet strategisk fokus, fordi vejen til cirkulær omstilling og forretning kan være lang.

2

PROJEKTDELTAGELSE OG BRUG AF ØVEBANER ER VIGTIGT PÅ DE FØRSTE TRIN

Deltagelse i projekter, hvor der afprøves og eksperimenteres med CØ i det små uden de helt store omkostninger, er essentielt for at opbygge viden og kompetencer. Det får SMV'erne til at rykke sig op ad de første modenhedstrin.

3

DET ER MARKANT VANSKELIGERE AT NÅ DE ØVERSTE TRIN - HER ER STRUKTURELLE BARRIERER

For at nå de øverste trin og få succes med cirkulære forretningsmodeller skal markedet være udviklet og at der skal være adgang til genbrugsmaterialer og affaldsfraktioner i den rette mængde og kvalitet. Her oplever SMV'erne fortsat store udfordringer med u hensigtsmæssig regulering.

4

TÆTTERE SAMARBEJDE I VÆRDIKÆDEN

Virksomheder på de høje modenhedsniveauer må udvikle et tættere samarbejde med både leverandører og kunder for at sikre en cirkulær udvikling i hele værdikæden.

5

SAMARBEJDE MED UDDANNELSESINSTITUTIONER TILFØRER NY VIDEN

SMV'er kan opnå adgang til viden og ekspertise, som kan bidrage til den fortsatte cirkulære udvikling, ved at samarbejde med forskere og studerende fra uddannelsesinstitutioner.

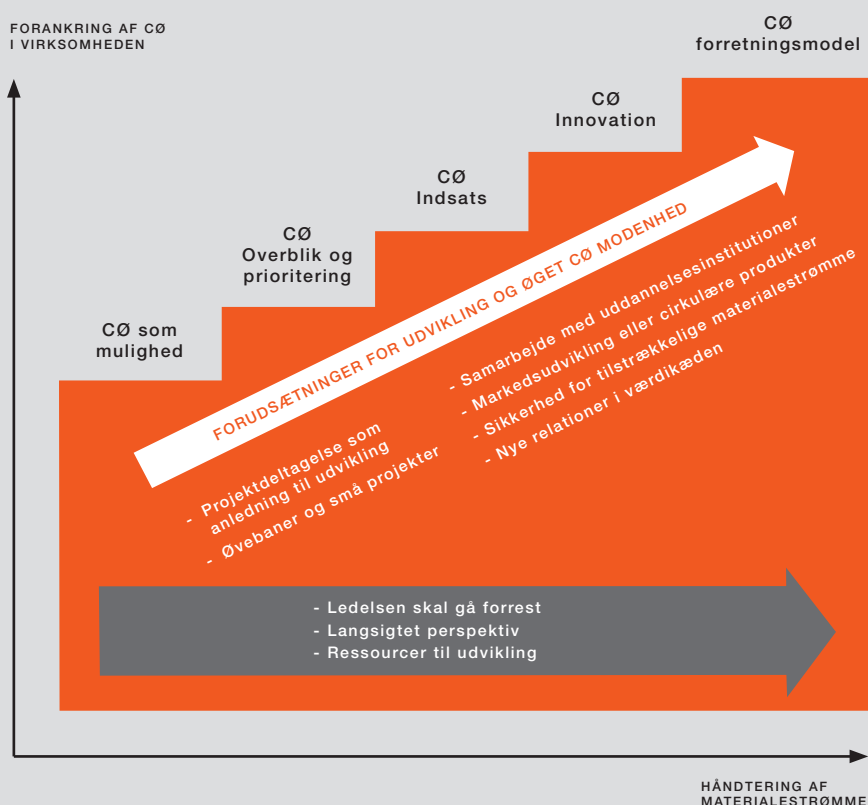

Hver gang vi producerer en stol, fjerner vi 1,9 kg af plastaffalds-bjerget”.

Upcycling Scandinavia

DEN CIRKULÆRE MODENHEDSTRAPPE

SMV'ERS CIRKULÆRE OMSTILLING OG MODENHED TRIN FOR TRIN

En virksomheds cirkulære modenhed er i modellen bestemt ud fra to dimensioner: Dels hvor forankret CØ er i organisationen, og dels virksomhedernes redskaber og evner til at håndtere materialestrømme.

Figuren viser de fem trin i den cirkulære modenhedstrappe og hvilke forudsætninger, der er afgørende for at bevæge sig op ad trappen. Nogle faktorer er vigtige på alle trin (den grå pil), mens andre er særligt vigtige på enten de første eller sidste trin.

Ikke alle virksomheder skal nødvendigvis bevæge sig op ad alle fem trin. Nogle springer ind højt oppe og er fra start baseret på en cirkulær forretningsmodel. For andre er det ikke relevant at søge hele vejen mod toppen, men kan sagtens opleve værdi af at arbejde med CØ på lavere trin.

SÅDAN FREMMER VI SMV'ERS CIRKULÆRE OMSTILLING

- ANBEFALINGER TIL EN STYRKET INDSATS

1

ETABLER ET SAMMENHÆNGENDE INNOVATIONS- OG ERHVERVSFREMMEPROGRAM FOR SMV'ERS OMSTILLING TIL CIRKULÆR ØKONOMI

- En sammenhængende indsats skal gøre det muligt at understøtte SMV'er hele vejen i deres udvikling fra lav til høj cirkulær modenhed.
- Projekter og tilbud i programmet skal tilpasses virksomhedernes forskellige modenhed og udviklingsbehov.

2

MOTIVÉR SMV'ERNE VED AT SÆTTE FOKUS PÅ DE KOMMERCIELLE POTENTIALER I CØ

- Motivér ledelsen ved at sætte fokus på de kommercielle potentialer i CØ, og ikke "kun" de miljømæssige.
- De umiddelbare økonomiske gevinster i form af reduceret materialeforbrug kan fungere som døråbner over for de mere "skeptiske" virksomhedsledere.
- Involver kommunale medarbejdere og erhvervshuse, da de har en stor kontaktflade til SMV'erne – også til dem, som ikke allerede kender programmerne.

3

STYRK INDHOLD OG TILBUD I CØ-PROGRAMMER

- Hidtil har indsatsen primært fokuseret på rådgivning af SMV'er. Udvid tilbuddene til også at omfatte kompetenceforløb, innovationsprojekter og samarbejde med uddannelsesinstitutioner, så virksomhederne får styrket deres viden og kompetencer.
 - Indtænk dialog med regulerende myndigheder med henblik på at nedbryde de strukturelle barrierer, som de cirkulære SMV'er oplever.
 - Uddan flere konsulenter i cirkulær økonomi, så der skabes en større kritisk masse af rådgivere, som kan imødekomme de forskellige behov som SMV'erne har – uanset cirkulær modenhed.
 - Giv fortsat mulighed for små projekter, hvor SMV'erne kan "øve" sig på cirkulær økonomi.
-

REGIONER OG KOMMUNER SOM KATALYSATOR FOR CIRKULÆR OMSTILLING

Regioner og kommuner har hver især en vigtig rolle og forskellige styrker, som skal udnyttes for at sætte skub i den cirkulære omstilling. Der er imidlertid stor forskel på, hvor længe og på hvilket niveau der er blevet arbejdet med cirkulær økonomi i kommunerne og regionerne. Der er derfor stadigvæk udfordringer, som skal adresseres, før der for alvor sker en omstilling til cirkulær økonomi.

ANBEFALINGER TIL EN STYRKET INDSATS

1. Øget systemfokus og kritisk masse

Det skal sikres, at omstillingen til cirkulær økonomi sker i hele værdikæden. Det kræver involvering af aktører og materialestrømme på tværs af administrative og geografiske grænser.

- Regioner og kommuner bør samarbejde om opsamling af erfaringer fra tidligere indsatser
- Regioner og kommuner bør danne partnerskaber på tværs af administrative og geografiske grænser for i højere grad at opnå systemfokus og kritisk masse

2. Styrk den systematiske kapacitetsopbygning

Det er afgørende, at det cirkulære mindset integreres hos alle de aktører, der kan spille en rolle i omstillingen til cirkulær økonomi.

- Der bør udarbejdes strategier for, hvordan cirkulær økonomi integreres i uddannelsessystemet, erhvervslivet og det offentlige
- Kommuner og regioner bør opbygge kompetencer og kapacitet i egne organisationer

3. Gør de offentlige indkøb mere cirkulære

Offentlige indkøb er et vigtigt redskab til at drive en cirkulær udvikling. Der er brug for en øget strategisk prioritering og et ændret fokus fra indkøbspris til totalomkostninger for at gøre cirkulære indkøb attraktivt. Der bør:

- Udvikles politiske mål for, hvor store andele af indkøb, der skal være cirkulære
- Etableres et ERFA-netværk på tværs af regioner og kommuner
- Integreres krav til cirkularitet i den fælles regionale/kommunale indkøbsstrategi og gennemføres udvalgte fælles cirkulære udbud

4. Styrk de nationale rammer for den cirkulære omstilling

Staten kan styrke rammer og incitamenter for regionernes og kommunernes cirkulære omstilling. Det anbefales derfor bl.a., at staten

- Tilretter eller fjerner uhensigtsmæssig lovgivning og regulering, så det fremmer den cirkulære omstilling
- Etablerer forsøg med cirkulære forsøgskommuner og -regioner, der kan fungere som inspiration

Se flere anbefalinger i særskilt folder om regioners og kommuners muligheder for at fremme en cirkulær omstilling.

GREEN DEALS – NYE PARTNERSKABER FOR CIRKULÆR OMSTILLING

I Holland har regeringen siden 2011 kørt Green Deals-programmet, der skal understøtte en grøn omstilling af det hollandske samfund. Programmet tilbyder en helt ny og innovativ måde at etablere partnerskaber på mellem nationale myndigheder og virksomheder, lokale aktører og forsyningsselskaber, der ønsker at udvikle nye cirkulære løsninger.

- I Green Deals-partnerskaberne forpligter de ansvarlige ministerier sig på at fjerne de reguleringsmæssige barrierer, der står i vejen for at udvikle nye grønne løsninger.
- Det giver mulighed for, at myndigheder kan afprøve og eksperimentere med ny regulering i afgrænsede projekter, uden i første omgang at ændre lovgivningen.
- Derved opnås værdifulde indsigter i, hvilke lovændringer, der evt. kan være påkrævet.

Programmet er blevet en stor succes i Holland, og flere andre europæiske lande er i gang med at etablere lignende tiltag.

Vi kan også i Danmark lade os inspirere af den hollandske Green Deal-tilgang. Det vil være en effektiv måde at adressere de strukturelle barrierer, som vores analyse viser lægger hindringer i vejen for virksomhedernes cirkulære omstilling.

OM FOKUSANALYSEN

Denne folder baserer sig på resultater og konklusioner fra fokusanalysen Succesfuld cirkulær omstilling, der er udarbejdet af REG LAB i samarbejde med de fem regioner: Nordjylland, Midtjylland, Syddanmark, Sjælland og Hovedstaden, samt fem kommuner: Guldborgsund, København, Køge, Næstved og Odsherred, samt IDA og Gate 21.

Fokusanalysen er udarbejdet i 2019 og består af følgende delrapporter:

- Delrapport 1: Succesfuld cirkulær omstilling i SMV'er
- Delrapport 2: Succesfuld erhvervsfremme inden for cirkulær økonomi
- Delrapport 3: Succesfuld cirkulær omstilling i regioner og kommuner
- Casekatalog: Studier af 15 SMV'ers arbejde med cirkulær økonomi

Analysen er udarbejdet af COWI og Pluss for REG LAB. Herudover har Gate 21 udarbejdet et notat om cirkulære indkøbs- og partnerskabsmodeller for kommuner og regioner, og REG LAB har udarbejdet et notat om det hollandske initiativ Green Deals. Alle rapporter og notater kan findes på www.reglab.dk.